

Ústredný archív Slovenskej akadémie vied

Schwarz, Štefan – osobný fond

1937–1996 (2014)

inventár

Kamencová, Lýdia

2016

Názov fondu: Schwarz, Štefan - osobný fond
Skrátený názov fondu: -
Evidenčné číslo: 36482
Pôvodca: akademik Štefan Schwarz
Klasifikačné schéma: M - Rodiny a osoby
M/II - Osoby
Pomôcka: inventár
Časový rozsah: 1937-1996 (2014)
Rozsah: 3,12 bm (26 kr.)
Počet inventárnych jednotiek: 49
Spracovateľ: Kamencová, Lýdia
Zostavovateľ pomôcky: Kamencová, Lýdia
Schvaľovateľ: Gubášová Baherníková, Jana
Rok spracovania: 2016
Stav k: 23.X.2017
Príbuzné fondy: Matematický ústav Slovenskej akadémie
vied 1970-1999
Jednota slovenských matematikov a
fyzikov 1987-1995
Jakubík, Ján - osobný fond

akademik Štefan Schwarz – matematik

* 18. V. 1914, Nové Mesto nad Váhom

† 6. XII. 1996, Bratislava

Popredný slovenský matematik, vysokoškolský pedagóg a člen akadémie. Zaoberal sa mnohými matematickými disciplínami a vydal vyše stovky pôvodných prác, najvýznamnejšou (aj vo svetovom meradle) bola jeho práca na teórii pologrúp. Ako pedagóg vychoval mnoho slovenských matematikov a dlhé roky bol vedúcim katedry matematiky na SVŠT. Patril medzi zakladajúcich členov ČSAV i SAV, v rokoch 1965–1970 bol predsedom SAV a podpredsedom ČSAV. Od roku 1964 bol externým a v rokoch 1982–1988 interným riaditeľom Matematického ústavu SAV.

OBSAH

ÚVOD K INVENTÁRU	4
Zoznam skratiek	6
INVENTÁR	7
I. Materiály z vedeckej činnosti	7
IA. Rukopisy nepublikované.....	7
IB. Rukopisy publikované.....	7
IC. Tlačené práce.....	7
ID. Vedecká dokumentácia	8
IE. Vedecké podujatia	9
II. Materiály z funkcií.....	9
IIA. Vedecké funkcie	9
IIB. Pedagogické funkcie	9
III. Biografické materiály	9
IIIA. Vyznamenania, ocenenia.....	9
IIIB. Udelenie vedeckej hodnosti.....	9
V. Fotografie (fotokópie)	9
VI. O pôvodcovi fondu.....	10
VII. Práce iných autorov	10

ÚVOD K INVENTÁRU

Štefan Schwarz sa narodil 18.V.1914 v Novom Meste nad Váhom. Po maturite na reálnom gymnáziu vyštudoval na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe matematiku a fyziku. V roku 1937 sa stal asistentom Matematického ústavu Karlovej univerzity. V roku 1939 získal titul doktor prírodných vied (RNDr.), vrátil sa na Slovensko a pôsobil na I. ústave matematiky Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave ako asistent a suplent až do októbra 1944, kedy bol deportovaný do koncentračného tábora. Po oslobodení prevzal v roku 1946 vedenie I. ústavu matematiky SVŠT. Habilitoval sa na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity prácou Teória pologrúp a v roku 1947 bol vymenovaný za mimoriadneho profesora. V roku 1951 sa stal vedúcim celoškolskej Katedry matematiky na SVŠT, z ktorej po desiatich rokoch pri reorganizácii vznikli katedry matematiky na jednotlivých fakultách. Š. Schwarz sa stal vedúcim Katedry matematiky na Elektrotechnickej fakulte až do roku 1979.

V roku 1952 bol zakladajúcim členom korešpondentom ČSAV, od roku 1960 akademikom ČSAV. Akademikom SAV sa stal pri jej založení v roku 1953 a v rokoch 1965–1970 bol jej predsedom a podpredsedom ČSAV. Od roku 1964 bol externým riaditeľom Matematického ústavu SAV, od roku 1982 až do roku 1988 jeho interným riaditeľom. Ako pedagóg pôsobil na SVŠT nepretržite od roku 1939 do roku 1982, okrem obdobia, keď bol deportovaný v koncentračnom tábore. Venoval sa mnohým matematickým disciplínam: základné kurzy pre technikov, diferenciálne i integrálne rovnice, teória komplexnej premennej, matematická fyzika, špeciálna algebra, princípy mechaniky, náuka o tenzoroch a pologrupách a ďalšie. Práve v teórii pologrúp zohral vo svetových reláciách rolu zakladateľa. Š. Schwarz bol vynikajúcim prednášateľom, ktorý vedel vysvetliť aj zložité problémy zrozumiteľným spôsobom a vychoval mnoho známych slovenských matematikov. Jeho vedecké dielo zahŕňa osem vydaní monografií a učebných textov a viac než sto pôvodných prác. Jeho teoretické výsledky sa uplatnili v teórii automatov, teórii kódovania a kryptológie. Široký rozhľad v matematike a jeho hlboké vzdelanie vo fyzikálnych a technických disciplínach mu umožnili aplikovať svoje výsledky aj v týchto oblastiach. Š. Schwarz absolvoval aj početné prednáškové pobyty v zahraničí. Bol členom, resp. predsedom mnohých riadiacich orgánov vedy a redakčných rád popredných vedeckých časopisov. Bol spoluzakladateľom *Matematicko-fyzikálneho časopisu SAV*, ktorý sa pretransformoval na najvýznamnejší slovenský matematický časopis *Mathematica Slovaca*. Jeho redakčnú radu viedol až do roku 1990.

Vedecká, pedagogická a organizačná činnosť Š. Schwarzova bola ocenená početnými vyznamenaniami, napr. Zlatou medailou SAV, Zlatou medailou UK, Zlatou medailou SVŠT, Zlatou čestnou plaketou ČSAV Za zásluhy o vedu a ľudstvo, Zlatou plaketou B. Bolzana Za zásluhy o rozvoj matematických vied, Národnou cenou a ďalšie.

Š. Schwarz zomrel 6.XII.1996 v Bratislave.

Písomnú pozostalosť Š. Schwarzova získal Ústredný archív SAV v roku 2013 od jeho dcéry a doplnil ju materiálmi z Matematického ústavu SAV. Osobný fond je spracovaný formou inventára a usporiadaný do šiestich základných vecných skupín, a ďalších podskupín.

Prvá základná vecná skupina sú **Materiály z vedeckej činnosti** označené – **I**. Pozostávajú z **Rukopisov nepublikovaných** – **IA** a z ukážky **Rukopisov publikovaných** – **IB**. Početnejšie sú zastúpené **Tlačené práce** – **IC**. Inventárny záznam v tejto podskupine obsahuje aj bibliografické údaje. Najrozsiahlejšou podskupinou je **Vedecká dokumentácia** – **ID**. Tvoria ju výpočty, poznámky, nákresy, záznamy prednášok k rôznym matematickým disciplínam.

Nasledujú **Vedecké podujatia – IE**. Inventárny záznam sa skladá z názvu podujatia, miesta a času konania a druhu zachovaných písomností.

Druhá základná vecná skupina **Materiály z funkcií – II** sa delí na **Funkcie vedecké**, napr. v Komisii pre vedecké hodnosti – **IIA** a **Funkcie pedagogické – IIB** z pôsobenia na SVŠT.

Tretiu vecnú skupinu **Biografické materiály – III** tvoria **Vyznamenania – IIIA** a **Udelenie vedeckej hodnosti – IIIB**.

Obvykle bohato zastúpená štvrtá vecná skupina **Korešpondencia** nie je zastúpená vôbec.

Piata vecná skupina **Fotografie – V** obsahuje okrem portrétov aj niekoľko príležitostných fotografií, napr. s A. Dubčekom, V. Hajkom.

Šiesta vecná skupina **O pôvodcovi fondu – VI** pozostáva väčšinou z príležitostných článkov o Š. Schwarzovi v denníkoch, prípadne časopisoch.

Poslednou vecnou skupinou sú **Práce iných autorov – VII**. Sú to práce jeho žiakov, prípadne práce z príbuzných vedných disciplín.

Časový rozsah osobného fondu Š. Schwarza je limitovaný rokmi 1937–2014 a jeho celkový rozsah je 49 inventárnych jednotiek uložených v 26 archívnych krabiciach.

Zoznam skratiek

ČSAV	Československá akadémia vied
ČSR	Československá republika
SAV	Slovenská akadémia vied
SVTŠ	Slovenská vysoká škola technická
TASR	Tlačová agentúra Slovenskej republiky
UK	Univerzita Komenského

INVENTÁR

I. Materiály z vedeckej činnosti

IA. Rukopisy nepublikované

1	IA <i>Matematika a život – príhovor poslucháčom. (?)</i>	1945	1
2	IA Príhovor na slávnostnom zhromaždení SVŠT.	/1994/	1
3	IA Prednáška <i>O výuke aplikácií matematiky. (?)</i>	s.d.	1

IB. Rukopisy publikované

4	IB <i>Princíp mechaniky (učebné texty).</i>	1942–1943	1
---	--	-----------	---

IC. Tlačené práce

5	IC <i>Volat' a nie posielat' (Ľud, 5.IV.1956); Známym i neznámym (Práca, 1957).</i>	1956–1957	1
6	IC <i>Matematika a ľudský pokrok (Naša veda, roč. II, č. 4).</i>	1956	1
7	IC <i>Teória poznania a matematika (Technika, 22.X., 5.XI.).</i>	1960	1
8	IC <i>O úlohe matematiky v rozvoji modernej vedy (Rudé právo).</i>	1963	1
9	IC <i>K nášmu jubileu (Technika, 14.X.).</i>	1963	1
10	IC <i>Feladatunk: a tudományos – kutató munka fejlesztese (Új szó).</i>	1965	1
11	IC <i>Zamyslenie nad 50. ročníkom Rozhledov (Rozhledy, 50, únor).</i>	1972	1
12	IC <i>Výsledek je jednoznačně kladný (Rudé právo, 18.I.).</i>	1975	1
13	IC <i>My Schwarzovci (Život, roč. 25, č. 31).</i>	1975	1

IČ	signatúra popis inventárnej jednotky	časový rozsah	krabica
14	IC <i>Matematická príprava poslucháčov pre štúdium automatizácie a počítačov</i> (Pokroky matematiky, fyziky a astronómie, XXII, 8).	1977	1
15	IC <i>Aj matematika potrebuje pohyb</i> (Práca, 25.X.).	1980	1
16	IC <i>O umení matematickom</i> (Nové slovo, 9.VI.).	1983	1
17	IC <i>Prečo a ako zvyšovať matematickú kultúru</i> (Pokroky matematiky, fyziky a astronómie, 31, č. 6).	1986	1
18	IC <i>Aj s číslami sa možno hrať</i> (Ohník, 39, č. 12).	1986–1987	1
19	IC <i>Tajomstvá čísel a symbolov</i> (Nedeľná pravda, 20.III.).	1987	1
20	IC <i>Rozjímanie nad vedou a čo ďalej</i> (Tvorba, IV (XIII), 2).	1994	1
21	IC <i>Matematika v b mol</i> (Slobodný piatok).	1994	1
22	IC <i>Veda má iné rozmery</i> (Nedeľná pravda).	1995	1
23	IC <i>Štúdium bez šablóny</i> (?).	s.d.	1
24	IC <i>Téma nielen novoročná</i> (?).	s.d.	1

ID. Vedecká dokumentácia

25	ID Výpočty, poznámky, nákresy, záznamy prednášok počas štúdia z oblasti: teórie čísel, informácií, polí, potenciálov, z oblasti aplikovanej mechaniky, funkcionálnej analýzy, diferenciálnych a integrálnych rovníc, algebry, princípov mechaniky, markovových reťazcov a aplikácií, geometrie, okruhov, metód, kódovania, matematiky pre reguláciu a automatizáciu, náuky o tenzoroch a pologrúp.	s.d.	2–21
----	---	------	------

IČ	<i>signatúra</i> popis inventárnej jednotky	časový rozsah	krabica
IE. Vedecké podujatia			
26	<i>IE</i> Slávnostná schôdza Matematicko-fyzikálnej sekcie ČSAV, Matematicko-fyzikálnej fakulty Karlovej univerzity a Jednoty československých matematikov a fyzikov k 10. výročiu úmrtia prof. K. Petra 22.II. v Prahe – oznámenie, program.	1960	22
II. Materiály z funkcií			
IIA. Vedecké funkcie			
27	<i>IIA</i> Zápisnice zo zasadaní Štátnej komisie pre vedecké hodnosti; pozvánka a program zasadnutia Komisie pre kontrolu Rady Predsedníctva SAV pre vedeckú výchovu a zvyšovanie kvalifikácie vedeckých pracovníkov.	1956–1982	22
IIIB. Pedagogické funkcie			
28	<i>IIIB</i> Písomnosti z pôsobenia vo funkcii profesora SVŠT – prednášky, cvičenia, záznamy zo skúšok.	1947–1982	23–25
III. Biografické materiály			
IIIA. Vyznamenania, ocenenia			
29	<i>IIIA</i> Oznámenie Úradu predsedníctva vlády ČSR o udelení štátnej ceny K. Gottwalda.	1955	26
IIIB. Udelenie vedeckej hodnosti			
30	<i>IIIB</i> Oznámenie o udelení hodnosti doktora prírodných vied na Karlovej univerzite v Prahe.	1937	26
V. Fotografie (fotokópie)			
31	<i>V</i> Portrét. [2 ks]	s.d.	26
32	<i>V</i> Pri prednáške na SVŠT. [1 ks]	s.d.	26

IČ	signatúra popis inventárnej jednotky	časový rozsah	krabica
33	V Pri preberaní vyznamenania. [1 ks]	s.d.	26
34	V S A. Dubčekom. [1 ks]	s.d.	26
35	V S V. Hajkom. [1 ks]	s.d.	26
36	V Neurčené. [6 ks]	s.d.	26
VI. O pôvodcovi fondu			
37	VI Oznámenie o prednáške Š. Schwarza na parížskej univerzite.	1966	26
38	VI R. Hrmová, B. Parížek: <i>Portréty</i> (časopis Život, č. 22).	1966	26
39	VI <i>Tjeckiska vetenskapsmän</i> (článok vo švédskych novinách, 5.IV.).	1967	26
40	VI Karikatúry Š. Schwarza.	1971	26
41	VI Učarila mu „kráľovná i slúžka“ (časopis Život, č. 19).	1979	26
42	VI <i>Aulu plnú záujmu na každý deň</i> (Nové slovo, 28.VIII.).	1980	26
43	VI <i>Život s kráľovnou vied</i> (Nové slovo, 18.V.).	1989	26
44	VI <i>V SAV si pripomenuli 100. výročie narodenia matematika a pedagóga Š. Schwarza</i> (TASR, 25.IX.).	2014	26
45	VI <i>Matematika je náročná milá</i> (Život).	s.d.	26
VII. Práce iných autorov			
46	VII B. Riečan, Z. Riečanová: <i>Úvod do teórie hromadnej obsluhy</i> .	1973	26
47	VII J. Havrda: <i>Náhodné procesy</i> .	1975	26

IČ	<i>signatúra</i> popis inventárnej jednotky	časový rozsah	krabica
48	<i>VII</i> Grošek, O.: <i>Stochastické procesy a teória informácií. I. časť.</i>	1983	26
49	<i>VII</i> <i>Grafové štruktúry v počítačoch.</i>	s.d.	26